

Попович О.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0002-6778-4714>*

Латковський П.П.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальнотеоретичної юриспруденції та прав людини
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0002-2406-766X>*

Факас І.Б.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського права та приватно-правових дисциплін
Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0000-0002-4408-7668>*

УДК 343.3:355.1(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2025.3.22>

ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ

Вступ. У контексті триваючої збройної агресії російської федерації проти України проблематика забезпечення ефективного функціонування системи оборони держави набула виняткової ваги. Здатність держави зберігати стійкість в умовах воєнного стану залежить не лише від матеріально-технічного потенціалу Збройних Сил України (далі – ЗСУ), а й від дієвості правових механізмів, покликаних захищати їхню діяльність. Саме тому особливого значення набуває ст. 114-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань».

Її прийняття у 2014 році було реакцією законодавця на гібридну агресію, спроби блокування військових частин і дестабілізацію мобілізаційних процесів. Однак у сучасних умовах воєнного стану зазначена норма дедалі частіше стає об'єктом критики – передусім через надмірну оціночність диспозиції, невизначеність ключових понять та схильність правозастосування до формалізму. Як наслідок, кримінально-правова охорона оборонної функції держави нерідко підмінюється покаранням за адміністративні правопорушення мобілізаційної дисципліни. У свою чергу, це створює реальну загрозу викрив-

лення змісту самої кримінально-правової норми й потребує концептуального переосмислення її функцій та місця у системі кримінально-правової охорони основ національної безпеки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри фундаментальну значущість зазначеної проблематики, питання кваліфікації суспільно небезпечних діянь, передбачених ст. 114-1 КК України, залишаються недостатньо дослідженими у науці кримінального права. З 2014 року спостерігається поступовий розвиток доктринальних підходів, серед яких варто виокремити концепцію В.Д. Людвіка, який визначив безпосереднім об'єктом посягання нормальну діяльність ЗСУ як елемент системи національної безпеки [1, с. 236]. Р.Л. Чорний обґрунтував потребу законодавчої конкретизації диспозиції, наголошуючи на ризиках розмиття складу злочину [2, с. 155]. Є.О. Письменський виявив численні випадки хибної кваліфікації, коли «перешкоджання» фактично ототожнювалося з пособництвом ухиленню від мобілізації [3, с. 69]. С.С. Стецюк сформулював критерій фактичної шкоди обороноздатності як єдиний змістовний орієнтир кваліфікації [4, с. 761], а О.О. Пашенко запропонував трактувати «за-

конну діяльність ЗСУ» крізь призму їх функціональної місії [5, с. 48].

Поряд з цим низка праць (І.Б. Газдай-ка-Василишин, Л.В. Дорош, О.О. Книженко, В.Г. Кундеус, С.О. Нікішкіна, Д.О. Олейніков, М.А. Рубашенко, В.В. Сичевський, В.Я. Тацій, В.В. Федосєєв, М.І. Хавронюк, Є.І. Харитонов, О.А. Чуваков, В.І. Шакун, П.В. Ясиновський та ін.) присвячені дослідженню окремих аспектів, пов'язаних зі змістом і структурою даного кримінального правопорушення.

Останні заклали методологічне підґрунтя для нового – функціонального – осмислення об'єкта кримінально-правової охорони, проте залишили відкритим питання про системне місце норми в механізмі кримінально-правової охорони, її співвідношення з іншими кримінальними правопорушеннями та реальні межі криміналізації. Саме в означеній площині проблематика набуває особливої актуальності.

Метою статті є розроблення концепції функціонального переосмислення складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 114-1 КК України, через критичний аналіз чинної редакції норми, визначення її місця у структурі кримінально-правової охорони основ національної безпеки, обґрунтування необхідності уточнення об'єктивних і суб'єктивних ознак складу, а також узгодження українського підходу із сучасними європейськими стандартами кримінальної політики та принципами *ultima ratio*, пропорційності й юридичної визначеності.

Виклад основного матеріалу. Ключова проблема сучасного тлумачення ст. 114-1 КК України полягає у зміщенні акценту з функціонального змісту оборонної діяльності на її формально-адміністративну сторону. Закон не конкретизує, у чому саме полягає «перешкоджання» і яку діяльність слід вважати «законною». Відсутність таких дефініцій породжує розмитість меж кримінальної відповідальності. Це призводить до ситуацій, коли формальне невиконання процедурних обов'язків у сфері мобілізації або надання неправдивих довідок про непридатність до служби кваліфікується як посягання на обороноздатність держави, хоча фактично йдеться про службове підроблення або пособництво ухиленню від мобілізації.

Обумовлені вище випадки суперечать принципу юридичної визначеності – одному з базових елементів верховенства права, закріпленому як у національній, так і в європейській правовій традиції. Як слушно зауважує Р.Л. Чорний, відсутність визначених критеріїв перетворює

норму на «гнучкий інструмент ситуативного переслідування» [2, с. 155], що підриває передбачуваність правового регулювання. Кримінальне право, побудоване на оціночних категоріях без чітких меж, втрачає стабільність, адже тлумачення таких понять, як «перешкоджання» чи «законна діяльність», залежить не від об'єктивних ознак діяння, а від суб'єктивної оцінки правозастосувача. Це створює ризик криміналізації дій, що не мають ознак суспільної небезпечності, та суперечить принципу пропорційності.

Судова практика переконливо демонструє ці недоліки. Є.О. Письменський, узагальнюючи вироки 2022–2023 років, встановив, що понад половина проваджень за ст. 114-1 КК України фактично стосувалися допомоги в ухиленні від мобілізації [3, с. 69]. До таких дій відносили: оформлення фіктивних медичних довідок, незаконне сприяння виїзду військовозобов'язаних за кордон, поширення неправдивих відомостей про мобілізацію. У більшості згаданих випадків не було зафіксовано прямого втручання в діяльність військових частин чи підрозділів, а отже – відсутня реальна шкода обороноздатності. Внаслідок цього предмет охорони фактично підмінюється: кримінальне право починає охороняти адміністративну дисципліну, а не оборонну функцію держави. Така підміна спотворює призначення кримінально-правової норми і формує небезпечну практику, коли дисциплінарні або адміністративні порушення набувають карного виміру без достатніх підстав.

Вищезазначена тенденція вказує на глибшу проблему: українське кримінальне право часто реагує на суспільно-політичні виклики не системно, а ситуативно. Унаслідок цього кримінально-правові норми, які мали б захищати стратегічні функції держави, починають застосовуватись як інструменти дисциплінарного контролю. Подібне спостерігається і в інших сферах – зокрема, у правозастосуванні статей про державну зраду чи колабораційну діяльність, де відсутність функціонального критерію також призводить до розмиття меж криміналізації. Саме тому переосмислення ст. 114-1 КК України має значення не лише для військової сфери, а й для формування загальної моделі кримінально-правової політики воєнного часу.

Щоб повернути кримінально-правовій нормі її початковий сенс і забезпечити відповідність фундаментальним засадам кримінального права, доцільно перейти до функціонального переосмислення об'єкта кримінального правопору-

шення. Ідеться не лише про технічну редакцію диспозиції, а про глибинну зміну критерію криміналізації: від «формальної належності дії до військової сфери» – до «встановленого впливу на оборонну спроможність». У цьому контексті цілком вмотивованою видається позиція О.О. Пащенко: «законна діяльність Збройних Сил України» має розумітися як діяльність, безпосередньо спрямована на реалізацію оборонної функції держави – бойову, мобілізаційну, логістичну, розвідувальну та інформаційну [5, с. 48]. Саме така діяльність створює об'єктивну підставу для кримінально-правової охорони; все інше – предмет адміністративної або дисциплінарної відповідальності.

Важливо, що саме функціональна спрямованість норми відповідає європейським кримінально-правовим стандартам, де об'єкт охорони визначається не інституційно, а функціонально. У проєкті нового КК України, підготовленому Робочою групою з питань розвитку кримінального права при Комісії з питань правової реформи, відсутня самостійна стаття, аналогічна чинній ст. 114-1. Замість цього передбачено диференціацію: якщо перешкодження діяльності ЗСУ пов'язане із збройним нападом – це різновид диверсії; якщо воно виражається в обмеженні діяльності службових осіб – це злочин проти публічного управління [4, с. 762]. Така концепція засвідчує перехід від формальної до функціональної криміналізації, де головним є фактичний вплив діяння на обороноздатність.

В.Д. Людвік, пропонуючи визначати безпосередній об'єкт посягання як «нормальну діяльність Збройних Сил у системі забезпечення національної безпеки» [1, с. 236], фактично задає вектор до функціоналізації складу кримінального правопорушення. Не кожне втручання у роботу військових органів становить кримінальне правопорушення: кримінально караними мають визнаватися лише дії, що реально перешкоджають виконанню оборонних завдань або створюють безпосередню загрозу їх зриву. Такий підхід природно пов'язує об'єкт охорони зі ступенем суспільної небезпечності й узгоджується з принципами домірності покарання і соціальної обумовленості криміналізації.

Методологічним «стрижнем» запропонованої реконструкції є критерій фактичної шкоди обороноздатності. С.С. Стецюк аргументовано наполягає: кваліфікаційна межа повинна проходити по лінії впливу на оборонну систему – чи призвело діяння до реального зриву (або істотного ускладнення) виконання бойових

чи мобілізаційних завдань, підризу керованості підрозділів, витоку чутливої оборонної інформації [4, с. 761]. Якщо ні – це не кримінальне правопорушення проти основ національної безпеки України, а (за наявності ознак) інше кримінальне правопорушення або правопорушення некримінального характеру. Такий підхід забезпечує одночасно й правову визначеність, і захист від надмірної криміналізації.

Функціональне переосмислення вимагає також переупорядкування внутрішньої логіки складу кримінального правопорушення. Пердусім – уточнення змісту його об'єктивної сторони. На рівні доктрини кримінального права доцільно виокремити три групи діянь, які потенційно можуть охоплюватися ст. 114-1 КК України: 1) фізичне блокування або дезорганізація роботи військових формувань (перекриття шляхів, недопуск до об'єктів, саботаж логістики); 2) організаційно-розпорядчі дії, що зривають мобілізаційні плани, бойову готовність, управління підрозділами (незаконні накази, штучне створення дефіциту особового складу або ресурсів, інсценування «аварій» чи «позаштатних ситуацій»); 3) інформаційний вплив, який прямо дезорганізує оборонну діяльність (розповсюдження фальшивих наказів, координат, маршрутів або іншої чутливої інформації, що унеможливує чи істотно ускладнює виконання завдання). Спільним знаменником для всіх трьох груп має бути реальний, доведений причинний зв'язок між дією і порушенням оборонної функції. Саме ця вимога відмежовує кримінально каране «перешкодження» від невідоміх за небезпекою проявів – недбалості, службової помилки чи дисциплінарного проступку.

Не менш суттєвим є уточнення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Чинна редакція КК України оперує узагальненим «умислом», однак в конструкціях кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України традиційно застосовується конструкція «прямого умислу», який спрямований на підлив обороноздатності – принаймні у формі усвідомлення неминучості чи високої імовірності зриву оборонного завдання. Якщо мотиви поведінки зводяться до уникнення служби, одержання приватної вигоди або спрощення процедури, – такі дії підлягають оцінці за статтями про ухилення від мобілізації, службове підроблення, зловживання владою тощо, але не за ст. 114-1 КК України. У іншому випадку має місце підміна предмету кримінально-правової охорони: з «оборони дер-

жави» на «службову дисципліну», що доктринально і практично хибно [3, с. 69].

Проблема перетину складів – окрема площина, яка потребує системного вирішення. Розмежування ст. 114-1 КК України з, наприклад, ст. 336 КК України (ухилення від мобілізації) та ст. 366 КК України (службове підроблення) має спиратися на функціональний аспект: чи втручання безпосередньо підривало виконання оборонного завдання. Якщо різниця лише у процедурній площині (оформлення документів, порушення строків, неточності в обліку), – застосування ст. 114-1 КК України є методологічно необґрунтованим. Цей підхід не тільки усуває дублювання кримінально-правових норм, а й повертає статті 114-1 КК України її системне місце – як «остання лінія» кримінально-правового захисту оборонної функції.

Функціональний підхід забезпечує відповідність процесу доказування установленим вимогам. Щоб уникнути довільності, доцільно запровадити (принаймні на рівні узагальнення судової практики) мінімальні стандарти доведення: а) конкретизація оборонного процесу, що був порушений (мобілізаційне завдання, бойова операція, логістичний маршрут, цикл керування); б) встановлення механізму впливу діяння на цей процес і часової прив'язки; в) верифікація наслідків (зрив, затримка, додаткові ризики); г) спростування альтернативних причин порушення (форс-мажор, зовнішні чинники). Сама лише належність дії до «військової тематики» не може бути достатньою. Інакше ми отримуємо «квазі-перешкоджання», що й зафіксував Є.О. Письменський, аналізуючи практику 2022–2023 рр. [3, с. 69].

Порівняльно-правові аргументи додатково підсилюють функціональну модель. Європейські кримінально-правові системи зводять криміналізацію до випадків, коли зафіксовано істотний вплив на оборонні можливості; формальні порушення службового порядку, навіть у військовій сфері, здебільшого залишаються поза межами кримінального переслідування або охоплюються спеціальними дисциплінарними механізмами. Для України це не просто питання «гармонізації зі стандартами ЄС», а питання ефективності: в умовах війни система правового захисту повинна концентруватися на дійсно небезпечних посяганнях, не витрачаючи репресію на другорядні правопорушення.

Європейський вимір переосмислення полягає також у необхідності узгодження української правозастосовної практики з принципами, сфор-

мульованими у рішеннях Європейського суду з прав людини. Зокрема, у справах *Kudrevičius and Others v. Lithuania* (2015) та *Perinçek v. Switzerland* (2015) Суд наголошував, що втручання держави у сферу публічного інтересу, зокрема щодо національної безпеки, має бути «необхідним у демократичному суспільстві» і мати «пропорційний характер». Перенесення цих критеріїв у сферу кримінального права означає, що застосування ст. 114-1 КК України можливе лише тоді, коли об'єктивно доведено істотну шкоду обороноздатності, а не лише формальне порушення правил мобілізації чи управління.

У прикладному вимірі запропонована реконструкція дає три практичні результати. По-перше, вона нормалізує масштаб охоронюваного блага: об'єктом є не «конгломерат процедур», а сталість оборонної функції. По-друге, вона уніфікує критерій суспільної небезпечності: необхідні або наслідки (зрив/істотне ускладнення), або доведена реальна загроза таких наслідків. По-третє, вона забезпечує пропорційність: там, де достатньо адміністративної чи дисциплінарної реакції, кримінальне право не повинно застосовуватись.

Функціональний підхід у цьому контексті органічно поєднується з європейською концепцією кримінального права як інструменту *ultima ratio*. Її суть полягає у субсидіарності кримінальної репресії – застосуванні покарання лише у випадках, коли інші засоби правового впливу не здатні ефективно захистити публічний інтерес. Цей принцип лежить в основі кримінальної політики ЄС і Ради Європи та безпосередньо впливає на зміст *acquis communautaire*. У процесі євроінтеграції Україна має поступово адаптувати кримінальне законодавство до цих стандартів, концентруючи кримінально-правову охорону на реально суспільно небезпечних посяганнях проти обороноздатності, а не на формальних порушеннях дисциплінарного чи процедурного характеру. Такий підхід забезпечує гармонізацію національної системи із європейськими принципами пропорційності, субсидіарності та правової визначеності.

Принагідно зазначимо, що функціональний підхід не заперечує превентивної функції ст. 114-1 КК України. Навпаки, він робить її дієвою. Превенція – не про «покарання будь-якою ціною», а про створення передбачуваних правил, коли потенційний правопорушник усвідомлює: караність настане лише за посягання на реальні оборонні процеси. Передбачуваність дисциплінує краще за невизначену загрозу покарання, а

для держави така модель означає стабільнішу судову практику та менші ризики оголошення виправдувальних вироків.

У юридичній конструкції складу кримінального правопорушення доцільно окреслити можливі напрями коригування диспозиції. По суті, йдеться про кілька змістових «аспектів»: 1) легальне уточнення «законної діяльності ЗСУ» через її функціональне ядро (бойова, мобілізаційна, логістична, розвідувальна, інформаційна діяльність); 2) визначення «перешкоджання» як умисного створення перешкод або умов, що унеможливають або істотно ускладнюють виконання цієї діяльності; 3) виокремлення кваліфікованих ознак (настання тяжких наслідків – зрив операції, втрати особового складу, компрометація чутливої інформації) – саме там повинна концентруватися найсуворіша репресія. Таке наповнення цілком відповідає існуючим підходам і відновлює внутрішню логічність кримінально-правової норми.

Важливою проблемою, яка потребує вирішення залишається інформаційний вимір, у якому межа між конституційною свободою вираження поглядів і кримінально караним діянням особливо тонка. Функціональна модель пропонує зрозумілу формулу: кримінально значущим є лише той контент або комунікативна дія, що доведено дезорганізувала оборонний процес чи створила безпосередню загрозу його зриву (наприклад, оприлюднення маршрутів або планів, що зірвало переміщення/операцію). Критична оцінка мобілізаційної політики, інформація з відкритих джерел без прив'язки до конкретних операцій, журналістські розслі-

дування з метою суспільного контролю – поза межами ст. 114-1 КК України, якщо не встановлено згаданого впливу. Це знімає ризик конфлікту з гарантіями свободи слова і забезпечує правомірність втручання у демократичному суспільстві.

Отже, сучасна тенденція розвитку українського кримінального законодавства, зокрема у сфері захисту обороноздатності, має рухатися в напрямі інтеграції з європейським правовим простором. Відповідно, майбутня редакція КК України повинна не дублювати чинні формули, а відтворювати сучасну доктрину функціональної криміналізації, що забезпечить баланс між національною безпекою та правами людини.

Висновки. Підводячи підсумки проведеного дослідження зазначимо, що функціональне переосмислення ст. 114-1 КК України забезпечує цілісність правового забезпечення оборонної функції держави в умовах воєнного стану. Воно повертає кримінально-правовій нормі системне місце – охорона реальної обороноздатності, – усуває дублювання з суміжними складами кримінальних правопорушень, підвищує стандарти доказування, гарантує юридичну визначеність і пропорційність. Головне – така реконструкція не звужує кримінально-правовий захист, а робить його чітким та точним: кримінально-правова репресія спрямовується туди, де справді йдеться про підрив оборонної функції, а не про порушення порядку. Саме цього вимагають як доктринальні засади, так і практичні виклики воєнного часу, де цінність кожного правового рішення вимірюється його реальним внеском у збереження оборонної спроможності держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Людвік В. Д. Кримінально-правова характеристика перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. *Науковий вісник ДДУВС*. 2015. № 2. С. 234–238.
2. Чорний Р. Л. Проблеми удосконалення закону України про кримінальну відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2015. № 1. С. 153–156.
3. Письменський Є. О. Кримінально-правова кваліфікація перешкоджання мобілізації: поточна практика правозастосування. *Правовий часопис Донбасу*. 2024. № 1(86). С. 65–71.
4. Стецюк С. С. Перешкоджання законній діяльності ЗСУ vs співучасть в ухиленні від призову: проблеми кваліфікації. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 757–764.
5. Пашенко О. О. Деякі питання застосування ст. 114-1 КК України. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2025. № 1(23). С. 45–52.

Попович О.В., Латковський П.П., Факас І.Б. ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ

У статті здійснено комплексне дослідження змісту ст. 114-1 КК України, що встановлює відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Актуальність теми зумовлена збройною агресією російської федерації проти України та необхідністю посилення ефективності кримінально-правового захисту обороноздатності держави. Вказано, що чинна редакція

норми характеризується надмірною оціночністю, розмитістю ключових понять, а також тенденцією до криміналізації діянь, які за своєю природою не створюють істотної загрози оборонній системі та підлягають оцінці в межах адміністративної або дисциплінарної відповідальності. Обґрунтовано, що така ситуація суперечить принципам юридичної визначеності, пропорційності та соціальної обумовленості криміналізації. У статті запропоновано функціональний підхід до тлумачення складу кримінального правопорушення, відповідно до якого об'єктом кримінально-правової охорони має бути не формальна діяльність військових органів, а фактична оборонна спроможність держави. Аргументовано необхідність зміни критерію криміналізації – від формальної належності дії до військової сфери до встановлення реального впливу на здатність ЗСУ виконувати свої оборонні функції. Здійснено розмежування складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 114-1 КК України з суміжними кримінальними правопорушеннями, зокрема ухиленням від мобілізації, службовим підробленням та зловживанням владою. Проаналізовано доктринальні підходи українських учених, судову практику, а також положення проекту нового КК України, де передбачено інтеграцію цієї норми у систему кримінальних правопорушень проти публічного управління з урахуванням ступеня фактичної шкоди обороноздатності. Обґрунтовано, що запропоноване функціональне переосмислення відповідає європейським стандартам кримінального права і практиці Європейського суду з прав людини щодо пропорційності втручання у сферу національної безпеки. Зроблено висновок, що впровадження такого підходу забезпечить гармонізацію українського кримінального законодавства з європейськими підходами, підвищить точність кваліфікації діянь і сприятиме досягненню оптимального балансу між потребами захисту державної безпеки та гарантіями прав людини.

Ключові слова: перешкоджання законній діяльності, обороноздатність держави, кримінально-правова кваліфікація, функціональний підхід, національна безпека, криміналізація, правова визначеність, пропорційність, склад кримінального правопорушення.

Popovych O.V., Latkovsky P.P., Fakas I.B. OBSTRUCTION OF THE LAWFUL ACTIVITIES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE: FUNCTIONAL RECONCEPTUALIZATION OF THE CRIMINAL-LAW PROHIBITION

The article presents a comprehensive study of Article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine, which establishes criminal liability for obstructing the lawful activities of the Armed Forces of Ukraine and other military formations. The relevance of the topic is determined by the ongoing armed aggression of the Russian Federation against Ukraine and the need to enhance the effectiveness of the criminal-law protection of the state's defense capability. It is noted that the current version of the norm is characterized by excessive evaluative wording, vagueness of key concepts, and a tendency toward the criminalization of acts that, by their nature, do not pose a significant threat to the defense system and should be addressed within the framework of administrative or disciplinary liability.

The article argues that such an approach contradicts the principles of legal certainty, proportionality, and the social justification of criminalization. A functional approach to interpreting the elements of the criminal offense is proposed, according to which the object of criminal-law protection should not be the formal activity of military institutions but the actual defense capability of the state. The need to change the criterion of criminalization is substantiated – from the formal belonging of an act to the military sphere to establishing its real impact on the ability of the Armed Forces to perform their defense functions.

The study distinguishes the offense provided for in Article 114-1 of the Criminal Code of Ukraine from related crimes, in particular evasion of mobilization, official forgery, and abuse of power. It analyzes the doctrinal positions of Ukrainian scholars, judicial practice, and the provisions of the draft of the new Criminal Code of Ukraine, which proposes to integrate this norm into the system of criminal offenses against public administration, taking into account the degree of actual harm to the state's defense capacity.

It is substantiated that the proposed functional reinterpretation aligns with European standards of criminal law and the case law of the European Court of Human Rights regarding the proportionality of state interference in the sphere of national security. It is concluded that the implementation of this approach will ensure the harmonization of Ukrainian criminal legislation with European standards, improve the accuracy of criminal qualification, and contribute to achieving an optimal balance between the needs of national security and the protection of human rights.

Key words: obstruction of lawful activities, state defense capability, criminal-law qualification, functional approach, national security, criminalization, legal certainty, proportionality, elements of a criminal offense.

Дата надходження статті: 25.09.2025

Дата прийняття статті: 15.10.2025

Опубліковано: 04.12.2025

